

MA'NAVIY ISHLARNI TAKOMILLASHTIRISH - JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI STRATEGIK VAZIFA

Maxmudova Sh.R., Xamraqulova M.M.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, Chirchiq sh., O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqola jamiyat taraqqiyotining muhim asoslaridan biri — ma'naviy va axloqiy barkamollik yo'llari ochib berilgan. Ma'naviy ishlarni takomillashtirish har bir soha va jamoa faoliyatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanishi zarur ekanligi to'liq yoritib o'tilgan.

Аннотация: В данной статье раскрывается одна из важнейших основ развития общества — пути духовно-нравственной гармонии. В полной мере подчеркивается, что совершенствование духовной работы должно стать одним из приоритетов каждой сферы и общины.

Annotation: This article reveals one of the most important foundations of the development of society – the path of spiritual and moral harmony. It is fully emphasized that the improvement of spiritual work should become one of the priorities of each sphere and community.

Kalit so'zlar: strategik, ma'naviy-ma'rifiy ishlar, ma'rifat, ijtimoiy parokandalik, axborot hujumlari, ijtimoiy muammolar, globallashuv, ma'naviy ta'sir

Ключевые слова: стратегическая, духовная и просветительская работа, просвещение, социальная пародия, информационные атаки, социальные проблемы, глобализация, духовное воздействие

Keywords: strategic, spiritual and educational work, education, social parody, information attacks, social problems, globalization, spiritual impact

Kirish

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyotining muhim asoslaridan biri — ma'naviy va axloqiy barkamollik hisoblanadi. Zero, moddiy yutuqlar qanchalik katta bo'lmasin, agar jamiyatda yuksak ma'naviy muhit, ezgu qadriyatlarga hurmat, o'zaro hurmat va hamjihatlik bo'lmasa, taraqqiyot mustahkam va barqaror bo'lmaydi. Shu bois, ma'naviy ishlarni takomillashtirish har bir soha va jamoa faoliyatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanishi zarur.

«Ma'naviyat — bu millatning ruhiy siymosi, tarixiy xotirasi, ma'rifat va ilm bilan uyg'unlashgan qalb madaniyatidir.»¹

¹ Shavkat Mirziyoyev, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, "Yangi O'zbekiston strategiyasi" nutqidan (2021).

Jahon globallashuvi va axborot maydonidagi keskin o'zgarishlar insoniyat oldiga yangi ijtimoiy, madaniy va ma'naviy muammolarni keltirib chiqarmoqda. Bunday sharoitda jamiyatning ma'naviy asoslarini mustahkamlash, uning tarixi, milliy o'zligini saqlash va kelajak avlod ongiga ezgu qadriyatlarni singdirish har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, ma'naviy ishlarni takomillashtirish — faqat tarbiyaviy emas, balki strategik, davlat va jamiyatni barqaror rivojlantirishning asosiy omili sifatida qaralishi kerak.

1. Ma'naviyat va ma'rifatning o'zaro bog'liqligi

Ma'naviyat—insonning ichki dunyosi, uning fikrlash tarzi, axloqiy qarashlari va qadriyatlar majmuasidir. Ma'rifat esa ushbu qadriyatlarni anglash, fahmlash va ularga amal qilishga yordam beradigan bilim, ta'lim va tarbiya jarayonidir. Bular bir-biriga bog'liq holda fuqaroni barkamol shaxs sifatida shakllantiradi.

Ma'naviyat—ma'rifat bilan uyg'unlikda

Ma'naviy tarbiya avvalo ilm-ma'rifat bilan bog'liq. Har bir fuqaroning intellektual salohiyati, axloqiy qarashlari va dunyoqarashi ma'naviyat asosida shakllanadi. Shuning uchun ta'lim muassasalarida, oilada, mahallalarda va jamoat tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tizimli tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

«Ta'lim—bu insonni bilishga o'rgatsa, ma'naviyat unga kimligini anglatadi.»²

Agar ma'rifat bilimni, ma'naviyat esa qalbni tarbiyalasa, bu ikki jarayon uyg'unlashgandagina haqiqiy insonparvarlik, adolatparvarlik va yuksak axloq yuzaga chiqadi.

2. Ma'naviy ishlarning zamonaviy tahdidlar sharoitidagi ahamiyati

Ma'naviy tarbiyaning asosiy vazifalari

Ma'naviy ishlar faqat ma'ruza yoki tadbirlar bilan cheklanib qolmasligi kerak. Unda insonning qalbiga ta'sir etadigan, uni fikrlashga, to'g'ri yo'lni tanlashga undaydigan yondashuvlar muhim. Asosiy vazifalar quyidagilardan iborat:

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish;

Yoshlarda Vatanga muhabbat, ota-onaga ehtirom, mehnatsevarlik, mas'uliyat tuyg'ularini shakllantirish;

Internet va ommaviy axborot vositalaridan oqilona foydalanishga o'rgatish;

Zararli odatlardan ogohlantirish va hayot tarzini sog'lomlashtirish.

Bugungi kunda yoshlar ma'naviyatiga ta'sir etuvchi bir qator xavflar mavjud:

• **Axborot hujumlari:** Internet orqali tarqaladigan yot g'oyalar, ekstremistik va destruktiv mafkuralar;

² Abdulla Avloniy, ma'rifiy arbob va pedagog

• **Global mass-madaniyat ta'siri:** Milliy madaniyatni kamsituvchi, maishiylik va vulgarlikni targ'ib etuvchi mediamahsulotlar;

Ijtimoiy parokandalik: Oilaviy tarbiyadagi yetishmovchilik, moddiy qiyinchiliklar sababli ma'naviy yetuklikning pasayishi.

Bu xavflarga qarshi kurashish uchun ma'naviy tarbiya ishlarini ilmiy asoslangan, tizimli, hamkorlikka asoslangan shaklda tashkil etish zarur.

3. Ma'naviy ishlarni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari

a) Ta'lim-tarbiya tizimida

• Maktab va OTMlarda "Ma'naviyat asoslari", "Milliy g'oya" kabi fanlarning mazmunini zamonaviy talablar asosida yangilash;

• Interaktiv, muloqotga asoslangan, qalbga ta'sir qiluvchi dars usullarini joriy etish;

• O'qituvchilarning ma'naviy salohiyatini muntazam oshirib borish.

b) Mahalla va jamoat institutlari orqali

• Mahallalarda ma'naviy-ma'rifiy kengashlar faoliyatini qayta jonlantirish;

• Oila, yoshlar va ayollar tashkilotlari orqali aholi bilan doimiy muloqot qilish;

• Ijtimoiy muammolarga yechim berish jarayonini ma'naviy tarbiya bilan uyg'unlashtirish.

v) OAV va raqamli maydonda

Milliy g'oya va ma'naviyatni targ'ib etuvchi mediaplatformalarni qo'llab-quvvatlash;

Blogerlar va kontent yaratuvchilar bilan hamkorlikda axloqiy targ'ibot olib borish;

Yoshlarni axborot sofligiga da'vat etuvchi loyihalarni amalga oshirish.

«Globallashuv mafkurasi doimo o'zgacha hayot tarzini zo'rlab qabul qildirishga intiladi. Milliy qadriyatlarni saqlash uchun madaniy immunitet kerak.»³

4. Ma'naviy ishlarda ilmiy yondashuv zarurati

Ma'naviy tarbiyani faqat "an'anaviy tadbirlar" bilan cheklash samara bermaydi. Bu sohada ilmiy tahlil, sotsiologik tadqiqotlar, tajriba asosida yondashuv zarur. Masalan:

Qaysi yosh guruhi qanday ma'naviy ta'sirga moyil?

Qaysi ommaviy vosita (video, maqola, muloqot) ko'proq ta'sir qiladi?

Jamiyatda qaysi muammolar ma'naviyatni zaiflashtirmoqda?

Bu kabi savollarga javob berish orqali ma'naviy ishlarni takomillashtirish mumkin.

«Fanlar faqat aqlga, ma'naviyat esa qalbga ta'sir qiladi. Ikkalasi birga yurmas ekan, inson butun emas.»⁴

³ Y.Nisanov, falsafa fanlari doktori, "Ma'naviyat va milliy xavfsizlik" (Toshkent, 2019)

⁴ Imom G'azzoliy, Islom falsafasi arbobi.

5. Hamkorlikdagi ma'naviy islohotlar

Ma'naviy tarbiyada faqat maktab, universitet yoki mahalliy idoralar emas, balki butun jamiyat mas'uldir. Jamoat tashkilotlari, diniy idoralar, san'at va madaniyat muassasalari, ommaviy axborot vositalari bu jarayonda faol ishtirok etishi zarur. Har bir soha o'z salohiyatidan kelib chiqqan holda ma'naviyat targ'ibotiga hissa qo'shishi lozim.

Xulosa

«Ma'naviy yetuk jamiyat — o'z kelajagini ma'rifat bilan qurgan jamiyatdir. Unda inson qadri va vijdoni oliy qadriyatga aylanadi.»⁵ Ma'naviyat — har qanday davlat va jamiyatning qalbi, ruhi hisoblanadi. Agar inson ma'naviy jihatdan yetuk bo'lsa, u qonunga itoatkor, Vatanga sadoqatli, oilasi va jamiyatiga foydali shaxsga aylanadi. Shu sababli, ma'naviy ishlarni takomillashtirish nafaqat ma'naviy ehtiyoj, balki ijtimoiy barqarorlik, milliy xavfsizlik va kelajak muvaffaqiyatlarining kafolatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar va manbalar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2021.
2. Y.Nisanov. Ma'naviyat va milliy xavfsizlik. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Q.Yo'ldoshev. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2010.
4. Abdulla Avloniy. Turkiy go'zal axloq. – Toshkent: O'qituvchi, 1992.
5. Imom G'azzoliy. Kimyo-e saodat. (tarjimasi orqali) – Toshkent, qayta nashr.